

Ime, itt mindenki megtalálja lelki igényének megfelelő csendes kis ájtatossági helyét, ahol jól kiimádkozhatja magát. És ezt az alkalmat, a jó imádkozás és az imában való felgyógyulás lehetőségét keresi mindenki, aki a Gellért-fürdő felől a hegyi úton a Szűzanya szentélyéhez felzarándokol. Meg is találja itt ezt a nagy kincset! Ezt onnan tudom, hogy megfigyeltem a járókelőket. Akik felfelé jöttek a városból, nemcsak az út emelkedése miatt, de nyilván a lelkük terhe vagy a gondjuk súlya alatt is meghajlottan és fáradtan jönnek. Akik pedig kijönnek a sziklatemplomból és lefelé indulnak, emelt fejjel, felgyógyultan, mint jobb és igazabb emberek távoznak, akiknek homlokán elsimult a gond mély barázdája, s akik most könnyebbnek és elviselhetőbbnek látják az életet, mint mikor a szentélybe benyitottak.

Szűzanyánk kedves sziklatemploma — de sokat köszönhet neked ez a földiekkel küzdő, de az égiekről lemondani nem akaró Budapest!

A budaszentlőrinci pálos kolostor ásatásai

Irta: Dr. Margittay Rikárd

A Buda szomszédságában épült középkori kolostorok közül úgy építészeti, mint történeti jelentőség tekintetében az első hely a szentlőrinci pálosok főmonostorát illette meg. A János- és Hárshegy közötti nyergen, kb. 350 m magasságban, a mai Budakeszi-út mentén, idillikus helyen állott a híres kolostor, melynek nyomai a volt Szép Juhászné vendéglő telkén ma is megvannak. A kolostort, mint ismeretes, az esztergomi születésű Lőrinc, a magyar Pálosrend negyedik generálisa alapította s építési idejét a XIV. század elejére teszik.

A konventnek jelentékeny szerepe volt nemcsak Buda, hanem Magyarország, sőt az egész Pálosrend történetében. Itt tartották rendszeresen Pünkösdkor a rend közgyűléseit s már a XIV. század közepén anyakolostora lett a pálosoknak, ahonnan a 60 magyarországi rendházon kívül a lengyel, német, spanyol és portugál kolostorokat is kormányozták, sőt a rend generálisait is állan-

Dr. Margittay R. felvétele

Dr. Margittay R. felvétele

dóan Budaszentlőrinc állította ki. Ezek közül köztudomásúan sok jeles író is kikerült, mint Gyöngyösi Gergely... A közeli hárshegyi barlangban húsz évet töltött remete módjára Báthory László, a Szentírásnak magyar fordításán dolgozva.

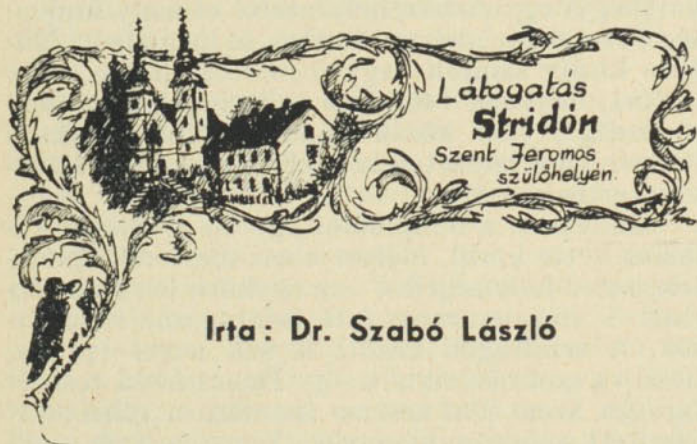
A kolostor Róbert Károly, Nagy Lajos királyaink s más főurak adományai folytán csakhamar nagy hírre és gazdagságra tett szert. Híre különösen azóta terjedt el, hogy Nagy Lajos király Remete Szent Pál testét, melyet addig Velencében őriztek, 1381-ben Budára hozatta s a hárshegyi egyházban helyeztette el nagy ünnepség keretében, melyen ő maga is megjelent. Mátyás király szintén kegyeiben részesítette a kolostort, melynek 1466-ban pallosjogot is adományozott. Nyéki közeli vadaskertjéből gyakran kereste fel a szerzeteseket, kiknek körében szívesen tartózkodott.

Akkoriban a templomot egy 75 m hosszú kolostor vette körül, melyet olasz mesterek építettek, belső helyiségeit — az egykorú leírások szerint — dúsan aranyozott fafaragások díszítették. A rendtagok között is sok neves építész, festő és szobrász akadt. Így Dénes nevű testvér faragta Szent Pál teteme számára a reliefekkel díszített márványkoporsót, Vince testvér építette 1512-ben a szentélyt és kórust, János neves orgonakészítő, Antal pedig művészi fametsző, akitől az esztergomi primási gyűjteményben ma is meglévő, Boldog Margitot ábrázoló színes metszet származik. A kolostor gazdag felszereléséről egy 1543-ból megmaradt leltár ad számot, mely szerint ott többek között 49 kehely, 24 kereszt, 48 misemondó ruha, 12 dalmatika stb. volt található. A kolostort azonban nemcsak gazdagsága, hanem rendtagjainak buzgósága is kedveltette, úgyhogy általános tisztelet tárgya volt, a hívek nagy serege zarándokolt oda s tagjainak száma — Bonfinius történetíró szerint — 300-ra, sőt később 500-ra emelkedett.

A szerencsétlen mohácsi ütközet után a törökök felgyújtották a kolostort, tíz napon át tartott a tűz, 25 szerzetes lelte halálát a lángok között, többi része elmenekült és sikerült Remete Szent Pál ereklyéjét is Trencsén várába szállítania. A több mint 1000 forint értékű könyvtár azonban, sajnos, elégett. A kolostort még-

sem a törökök rombolták le, mert még 1540-ben is laktak benne szerzetesek, sőt a XVIII. századból való több leírás szerint «a magyarok ott állott Escuriáljának» még tekintélyes maradványai voltak láthatók s csak későbbben hordták széjjel köveit újabb épületek emelésére. Így a kolostor romjaiból épült fel a XIX. század elején a ferencalmi Szent László-templom, a Szép Juhászné vendéglő, melyet már lebontottak, s számos közeli nyaraló.

Henszlmann Imre 1847-ben eszközölt ásatásai hatalmas méretű, bazilikás rendszerű, gótikus díszítésű templom maradványait tárták fel, néhány különböző korból származó jellegzetes kőfaragvány a Halászbástya lapidáriumába került. Utóbb a telek Légrády Ottó és Földiák Frigyes birtokába jutott, parkká alakították át, melyben csak néhány elszórt faragott kő jelezte a hajdan híres kolostor helyét. A telken álló jelenlegi kertészlak megvizsgálása azzal az eredménnyel járt, hogy annak méretei és beosztása a középkori ossáriumok (csontházak) beosztását mutatja. Újabbán Garády Sándor végzett ásatásokat az egykori templom és kolostor helyén, mely alkalommal Buda e leghíresebb és legnagyobb középkori kolostorának számos, még a föld alatt rejtőző rommaradványa került napvilágra. Képeink a Garády-féle ásatások egy-egy részletét ábrázolják.

Irta: Dr. Szabó László

Szent Jeromos nyugati egyházatya, Muraköz szülöttje. Szülőhelyén, Stridón kéttornyú barokk-templom őrzi emlékét. Stridó 600—700 lakosú község, Csáktornyától északnyugatra, 19 km távolságra, közel a stájer határhoz, a muraközi hegység egyik szép hosszanti völgyében fekszik. Ha Csáktornyáról Stridóra kirándulást teszünk, utunk, amelyet mindenütt megszakíthatatlan élő ösvény szegélyez, gondozott gyümölcsös kertek és szőlők között vezet. A festői táj kárpótol a fáradságért. A hegyvidék szűk völgyei nagyobb településre alkalmatlanok, azért igazi községeket alig találunk. Egymástól nagy távolságra épült házakat kerületekre osztván, neveztek el falunak. Stridót még a rómaiak alapították. Nagy Konstantin alatt már püspöki székhely volt, de a gótok elpusztították. Szent Jeromos emiatt írásaiban panaszkodik. Ez volt Muraköz ősi székhelye. Régi vára, amelyet a Zrínyiek birtokoltak, nyomtalanul eltűnt, még köveit is szétszórták. Szép emeletes házaival, templomai-

val, egészen városias jellegűnek tűnik fel. Hasonló szépségű, romantikus és régibb községet nem találunk hazánkban. A község főterén magas fenyőfákkal fedett, meredek, kúpalakú magaslatra épült Szent Jeromos templomocskája, amely a magaslatnál valamivel alacsonyabb dombon épült, emeletes páloskolostorral van egybekötve. A néphagyomány szerint a maltert borral keverték az épület felépítéséhez. Már az ősidőkben kegyhelyként tisztelték. Cillei Frigyes 1446-ban alapította ezt a 21 lépés hosszú, 7 lépés széles művészi templomocskát, amelyet V. Márton pápa búcsúkkal halmozott el. Zrínyi Péter 1644-ben hivatalosan is átadta a pálosoknak, akik itt tiszszobás kolostort építettek. Selicsevics Mátyás bécsújhelyi pálos perjel személyesen járt Lipót királynál, hogy ezt az adományozást jóváhagyja. A szépen fejlődő kegyhelyet 1704-ben a kurucok kifosztották. II. József 1786-ban az összes magyarországi pálos kolostorokkal együtt eltörölte. Bár a Knezovits-család szerezte meg a kolostort és a család kihaltáig, 1923-ig birtokolta, jelenleg egy nyugalmazott világi pap tulajdona. A templom alatti téren levő Szent Jeromos kútjából a vizet a nép csodaerejűnek tartja, messze széthordja. A templom kupolás szentélyét művészi freskók díszítik. Az izléses főoltáron Szent Jeromos angyaloktól körülvevett megdicsőült alakja látható. A templom külső képe, amelynek homlokzatát Szent István és Szent László szobrai díszítik, ebben az idillikus környezetben festői látványt nyújt, hogy aki egyszer látta, sohasem tudja elfeledni.

A pomázi ásatásokról

Irta: Sashegyi Sándor

Abban a cikkemben, melyet «A fehér barát» (1941 szept.) volt szíves leközölni, előre vázoltam a látható történeti alapokat. Nyolchetes ásatásom a Holdvilág-árokban mindent igazolt.

Imrényi Szabó Imre felv.